

HOMILIE DERDE ZONDAG VAN DE ADVENT – C 2009

Dagelijks lezen wij over de klimaatconferentie in onze kranten. Wij zien op de televisie beelden van afbrekende ijsschotsen van de ijskap van de noordpool. Wij ervaren het ook aan den lijve. Er is iets aan de hand met ons klimaat. De winters zijn zacht geworden. De zomers ofwel drukkend warm of overdreven nat. Een witte Kerst is bijna irreëel geworden. Wij worden heen en weer getrokken tussen grote onheilsprofeten, die ons doen geloven, dat wij binnenkort tot aan ons middel in het water staan, terwijl anderen alles weglachen met de mededeling, dat het zo'n vaart niet zal lopen. Maar toch kan iedereen vaststellen, dat er veranderingen plaats vinden. De natuur is van slag en wij vragen ons af: "Wat moeten wij doen?" De klimaatconferentie is begonnen en wij zullen zeker te horen krijgen, dat wij onze leefstijl zullen moeten veranderen. Maar die zal alleen veranderen, als onze mentaliteit verandert. Er moet een einde komen aan alle vormen van verkwisting. Zo blijkt, dat wij 20% van ons gekochte voedsel weggooien, terwijl wij ons beklagen als wij 1% van onze koopkracht moeten inleveren. Iedereen is het erover eens, dat wij aan onszelf moeten werken en een nieuwe leefstijl aanleren. In het bijbelse taalgebruik heet dat 'bekering' of beter nog 'ommekeer'. Het zijn niet zo'n populaire begrippen, maar geen mens kan er omheen, wil hij/zij iets moois van zijn leven maken.

De grote adventsfiguur Johannes de Doper heeft bij de Jordaan opgeroepen tot bekering om zo de weg te bereiden voor de Heer. Johannes mocht zich gelukkig prijzen, want wat hij vroeg, kreeg weerklank. Zijn woord bracht de toehoorders in beweging: "*Wat moeten we doen?*" is hun reactie, "om vruchten voort te brengen, die passen bij bekering?" Johannes antwoordt telkens met een duidelijke oproep tot solidariteit en gerechtigheid. Johannes geeft heel gewone antwoorden, realiseerbaar voor iedere mens. Passend bij zijn/haar leven. Ja zelfs heeft Johannes een reëel antwoord voor groepen mensen die spreekwoordelijk staan voor alles wat slecht is: tollenaars en soldaten, de mensen die in dienst stonden van de gehate Romeinse bezetter. In deze mensen kan niets goeds meer aanwezig zijn. Tegen hen richt zich de volkshaat. Het is verwonderlijk, dat die strenge Johannes tegenover die verfoeide soldaten en tollenaars geen veroordeling uitspreekt, maar een redelijk en bemoedigend antwoord geeft. Van de tollenaars verlangt hij niet meer van de mensen te vragen, dan is vastgesteld. Tot de soldaten zegt hij: "Niemand uitplunderen, niemand iets afpersen en tevreden zijn met het soldij." Johannes geeft gewone sociale adviezen. Kijk om je heen, waar je kunt helpen. Kansen te over: "Wie dubbele kleren heeft, laat hij delen. En wie voedsel heeft, laat hij hetzelfde doen." Vandaag hebben wij daarom een sociale adventsactie gehouden. Wij hopen, dat wij zo een aantal gezinnen uit ons midden hiermee een extraatje voor de kerst kunnen geven.

Deze woorden van Johannes beluisteren wij waarschijnlijk met een wat rustig gevoel. Maar wat zou een moderne Johannes ons vandaag zeggen? Zou hij niet oproepen op een geestelijke klimaatsverandering? Tot een verandering die echt in ons vel prikt, opdat deze samenleving menselijk blijft en er geen mensoonvriendelijk klimaat gaat ontstaan? De kredietcrisis is eerder een symptoom van het ongebreidelde egoïsme, waarmee wij allemaal besmet zijn, een soort Q-koorts van de moderne samenleving. Hebzucht komt in alle geledingen van de samenleving voor. Zo las ik onlangs: "*De paradox van onze tijd is dat we hoger opgeleid zijn, maar kortere tenen hebben. Wij hebben bredere snelwegen maar smallere gezichtsvelden. We hebben onze bezittingen verdubbeld maar onze eigenwaarde gehalveerd. Wij willen hoge winsten en hoger*"

salaris, maar wij leven in oppervlakkige relaties. Dit is de tijd van twee inkomens maar meer scheidingen, mooiere huizen maar gebroken families. Kinderen verwijzen wij naar het fastfood, dat ze in eenzaamheid moeten opeten.

In deze tijd van de klimaatconferentie maken wij ons druk over de verontreinigde lucht, maar hebben geen oog voor de geestelijke verzuring, waaraan de samenleving ten offer valt.

Advent betekent een welkom voor de Heer met zijn evangelie, dat ons aanzet tot geloof en liefde. Dan worden wij mensen met een nieuwe mentaliteit. Dan willen wij vanuit ons geloof iets willen toevoegen aan een betere wereld van geluk en vrede, van omzien naar elkaar. Dan willen wij niet meer voor onszelf alleen leven, met ons beperkte gezichtsveld, maar verbreiden wij ons beeld tot iedere mens op deze wereld. Dan zal ook de klimaatconferentie slagen. Amen.

Emmanuel Kant herleidt al onze vragen tot deze drie:

Wat kan ik weten?

Wat mag ik hopen?

Wat moet ik doen?

Lucas onderstreept van de vier evangelisten het sterkst de sociale inslag van Johannes. In het Magnificat bezong Maria Gods keuze voor de armen. God verhoogt vernederden, verzadigt hongerigen, stuurt rijken ledig heen. Johannes neemt de schreeuw van Maria tot ommekeer en bekering over, "*totdat hij zelf het slachtoffer wordt van één van de aangeklaagde machthebbers en zijn hoofd verliest*" (W.R. van der Zee, *Vandaag gebeurt het*, p. 21). Die zang van Maria voor de omgekeerde orde, voor Gods revolutie heeft haar zoon Jezus zeker geraakt. Hij bewaart de gedrevenheid van zijn moeder en stelt de armen voorop in zijn zaligsprekingen.

Johannes zegt dat wie heeft, moet delen met wie niets heeft. Het gaat over delen van kleren en voedsel. Het gaat evenzeer over het delen van macht en kennis. Zo kunnen kloven binnen een land en op wereldvlak verminderen.

"Wat moeten wij doen?" Wij kunnen klagen om het vele dat verkeerd is: *"De paradox van onze tijd is dat we langere gebouwen hebben maar kortere tenen, bredere snelwegen maar smallere gezichtsvelden.*

We hebben onze bezittingen verdubbeld maar onze eigenwaarde gehalveerd. We praten te veel, hebben te zelden lief en haten te veel.

We zijn naar de maan geweest maar hebben moeite om de straat over te steken om nieuwe burens te begroeten.

We hebben de ruimte overwonnen maar verloren onszelf.

We hebben de lucht gezuiverd maar onze ziel verontreinigd; het atoom overwonnen maar niet ons vooroordeel.

We leerden te haasten maar niet om te wachten. We bouwen computers met meer opslagruimte. We maken kopieën in veelvoud, maar we communiceren minder en minder.

Dit is de tijd van fastfood en langzame spijsvertering, hoge winsten en oppervlakkige relaties.

Dit is de tijd van twee inkomens maar meer scheidingen, mooiere huizen maar gebroken families. Een tijd met alles in de etalage en niets in de winkel. Een tijd waarin technologie je dit laat lezen, en een tijd waarin je kan kiezen deze visie te delen of gewoon weg te klikken" (Naar George Carlin).

Elke dag gebeurt er dicht bij ons, in eigen regio zoveel goede dingen. Zonder goede dingen was de wereld al lang om zeep. *Welzijnzorg* concretiseert tijdens de Advent de vraag "wat moeten wij doen?" Dit jaar sensibiliseert WZZ rondom arbeid en inkomen. Elke regio kan initiatieven voorleggen van solidariteit met armen. Daniël vertelt over de voedselbank in zijn landelijke parochie; Marcel over de Sloep in de grootstad Gent, Marie-Rose over de sociale winkel in Mechelen; An over de rol van zuster Lucienne (+ 2008) in de Gentse Kerst-in, Jacques over zijn inzet in de kringloopwinkel in Heist op de Berg. Geert Mak vermeldt in zijn boek *In Europa. Reizen door de twintigste eeuw* een Brusselse ervaring: *"In de Spaarzaamheidstraat schuil ik voor de regen bij een opvanghuis voor daklozen. Een van de zusters haalt me binnen. De Brusselse ontheemden hebben mooie verhalen en gebaren, slechts een enkeling ligt met het hoofd op de armen te slapen. Het huis heeft geen cent subsidie nodig, de keuken draait uitstekend op kruimels van de stad. Zo meteen gaan we naar de Nationale Bank', vertelt een van de zusters. Minstens twee kruiken soep, aardappelen, groente, vlees. De Eurostar, de catering van de treinen, iedere dag, allerlei hapjes en lekkers. Het Atomium houdt een kinderfeest; tweehonderd broodjes met vlees. De patissiers: overtollig gebak in overvloed, voldoende om iedere dag tweehonderd mensen een dessert te geven. Allemaal over, weg, voor ons!"* Vandaar klimt Mac verder de Galgenheuvel op. *"Het Justitiepaleis houdt al meer dan honderd jaar de volkse Marollenbuurt eronder. Het is één brok versteende macht: enorme gerechtszalen, kantoren en archiefruimten, een koepel zo groot als van de Sint-Pieter en op de stoep een kerstboompje voor de vijf vermoorde kinderen aan wie nog altijd geen recht is gedaan. Zodra ik de hal binnenstap, verander ik in een mier, een kleine mierenman tegenover de reuzenambitie van de jonge Belgische natie én van de architect, die tijdens de bouw langzaam krankzinnig werd"* (Op., cit. p. 847).

"Wat moeten wij doen?" Er waren tollenaars en soldaten onder de nieuw-gedoopten. Speciaal volk. Zij collaboreerden met de bezetter. De tollenaars inden belastingen voor de Romeinen. De militairen wogen op de kleine man. Johannes had alweer een kort en raak antwoord. Mogen we het actualiseren naar overdreven beheersvergoedingen, naar steekpenningen, plezierreisjes en zoveel meer?

Wat zal ik aan de Heer op kerstmis tonen van mijn concrete inzet in de Advent?

"Wat moeten wij doen?" Het is een vraag die ons regelmatig op de lippen brandt. "Wat wordt er in mijn leven van mij verwacht?" "Geen woorden maar daden," is het parool. Maar wat moeten wij dan doen?. Wij kijken uit naar mensen, die ons iets te zeggen hebben, mensen die ons aanspreken, toen en nu. "Wat moeten wij doen?" vragen de mensen daarom aan Johannes de Doper. Zij zijn naar hem uitgetrokken om naar hem te luisteren. Misschien was het ook uit nieuwsgierigheid om deze natuurmens in zijn kameelharen kleed eens te zien. Die geestelijke krachtpatser, die het bestond om,

zonder blad voor de mond te nemen, zelfs de joodse overheid de les te lezen en hen voor addereengebroid uit te maken. Zijn taalgebruik is dus niet bepaald vlijend en fijngevoelig. De mensen uit de Jordaanstreek zijn naar hem uitgetrokken en zij raken in de ban van zijn persoon, van zijn woorden, van zijn geestdrift en bezieling. In deze mens is geen veinzerij of huichelachtigheid. Deze mens is goudeerlijk.

Ons lijken de woorden van de Doper op het eerste gehoor wat extreem, zo fel, vooruitgrijpend op een naderend oordeel. Johannes vertelt dat de Messias zal komen om de wan te hanteren en de dorsvloer grondig te zuiveren en het kaf der mensen te verbranden in onblusbaar vuur. Wij zijn dan eerder geneigd te denken aan leden van een of andere sekte, die in het openbaar of aan onze voordeur een naderend einde van de wereld verkondigen. Daar staan wij niet op te wachten. Daar hebben wij geen boodschap aan.

Toch valt de toon in de prediking van Johannes de Doper best mee. De nadruk in zijn woorden ligt vooral op de praktijk van het godsdienstige leven dat zo veruiterlijkt kan zijn, zo onwaarachtig. Mooie woorden alleen. In feite zegt Johannes nauwelijks iets nieuws. De goudeerlijke Johannes vraagt eveneens oprechtheid en eerlijkheid van zijn gehoor. Natuurlijk weet ieder mens in zijn hart best wel, wat van hem of haar gevraagd wordt. Maar wij hebben voor alles wat ons moeilijk lijkt een excuus. Tegelijkertijd heeft de mens behoefte aan een duwtje in de rug. Een uitdaging. Vandaar de heel konkrete vraag: "Wat moeten wij doen?" Drie keer wordt deze vraag aan Johannes gesteld. Johannes geeft heel gewone antwoorden, realiseerbaar voor iedere mens. Passend bij zijn of haar leven. Jazelfs heeft Johannes een reëel antwoord voor groepen mensen die spreekwoordelijk staan voor alles wat slecht was: tollenaars en soldaten, de mensen die in dienst stonden van de gehate Romeinse bezetter. In deze mensen kon geen goeds meer aanwezig zijn. Tegen hen richtte zich de volkshaat. Het is verwonderlijk, dat die strenge Johannes tegenover de verfoeide soldaten en tollenaars geen veroordeling uitspreekt, maar een redelijk en bemoedigend antwoord geeft. Van de tollenaars verlangt hij niet meer te vragen, dan is vastgesteld. Tot de soldaten zegt hij: "Niemand uitplunderen, niemand iets afpersen en tevreden zijn met het soldij."

Ook wij willen de vraag stellen: "Wat moeten wij doen?" Als wij aan Johannes deze vraag zouden voorleggen, dan zou hij niets onmogelijks van ons vragen. Juist zoals bij de tollenaars en de soldaten zouden de opdrachten binnen ons bereik liggen. Het zou steeds gaan om solidariteit met de mens naast ons, om aandacht voor de mens die ons nodig heeft en om het egoïsme te overwinnen. Het zou gaan om de kansen die het leven ons biedt om het goede te doen. Het betekent, dat we zijn uitgenodigd om christen te zijn in ons beroep, in onze levensstaat, elk moment van de dag. Ons christen-zijn is dan een belijdenis van onze handen. Onze levenswandel wordt dan tot een belijdenis.

Als wij de woorden van Johannes beluisteren, dan is dat niet ingewikkeld. De eenvoudige en eerlijke Johannes pleit voor eenvoud en oprechtheid. Schone schijn en menselijk opzicht zouden aan de kaak gesteld worden. Eenvoud en oprechtheid daarentegen sieren de mens. Eenvoud en oprechtheid houden de bruggen in stand naar God en naar de ander. Eenvoud en oprechtheid stellen ons in staat om ons aan God toe te vertrouwen in een gelovig leven. Eenvoud en oprechtheid maken ons tot mensen met het hart op de juiste plaats. Zo heeft Jezus het ons ook voorgedaan. Hij was de Zoon van God, maar werd een mens, arm en gewoon, zo eenvoudig en oprecht.

Laten wij weer mensen worden met een nieuw bewustzijn, gevoelig voor wat God van ons vraagt. Gewillig om een leven te leiden, zoals God het bedoeld heeft. Weer op zoek naar de waarden die verloren gingen in deze consumptiemaatschappij. Geen andere mensen, maar ver-anderde mensen, eenvoudiger, eerlijker, oprechter, menselijker. Amen